

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 14. januarja 1854.

List 4.

Živinoreja na Holandskem,

in kaj bi se smeli naši živinorejci učiti od nje.

Če hočemo zboljšati domače blago, je treba pogledati po svetu, da vidimo, kako drugod ravnajo, posebno pa v taci krajih, od katerih je znano, da njih kmetovanje, njih živinoreja, njih rokodelstvo je na visoki stopnji popolnosti, kateri se tudi mi bližati želimo. Sej je z večjo popolnostjo sklenjen tudi večji dobiček, in dobiček je tisti vabeč, kteremu noben kmetovavec zoperstati ne more, in bi tudi pameten ne bil, ako bi mu ne bil zadnji cilj in konec njegovega truda.

Ako pa se oziramo po svetu viditi, kako in kaj delajo drugod, ni še treba, da bi mogli vse podreti, kar je domačega, če je dobro, ker prvo in prvo vodilo kmetovavca naj v vsem le bo: skušiti marsikaj, obderžati pa, kar je naj bolje.

Holandija, ki se proti jutru meji z Nemčijo, je dežela dolinska, ki nima ne gorá ne gojzdov; zato tudi se šteje goveja živina njena k tako imenovanemu dolinskemu plemenu.

Živinoreja v ti deželi je na visoki stopnji, in znano je, da sir holandski je obražtan po celem svetu. Goveja živina je naj večjo bogastvo severne Holandije, v kateri ljudstvo skor edino le živi od nje. Snažnost severno-holandskega kmeta slovi po celem svetu; njih hlevi so tako čedni, da naj žlahnejša gospá v praznični obleki se smé sprehajati po njih brez strahú, da bi se omadeževala kaj. To je tam že povsod stara navada, da hlev snažijo in čedijo večkrat na dan. Pač bi debelo gledal marsikter naših kmetov, ko bi prišel v hlev holandskega kmeta, in vidil tako čednost v njem, tako snažnost pri živini! Holandski kmet pa vé in je po skušnjah prepričan, da snažnost je pol klaje, in ker to vé, je tudi pameten dovolj, da stori vse, kar tekne živinici njegovi, in po tem pa tudi mošnjici njegovi.

Holandski kmet redí zraven kuretine in druge živine navadno po 16 do 30 krav, premožni kmetje pa še več, in čeravno toliko živine imajo in morajo tudi skrbeti za dostojen pridelk klaje, gleštajo vendar živino svojo, da je kaj.

Nekdaj so si kupovali gospodarji živino; kar je pa cena nje poskočila, so si jo začeli rediti doma, in so zdaj do dobrega prepričani, da veliko več dobička donese domá zrejeno, kakor kupljeno blago. Pri domači reji pa gledajo, da imajo vseskozi za pleme posebno dobrega bika, ki mora imeti kratko debelo glavo, lepo bistro oko, široko čelo, dolge tanke in lepo nasajene rogove, debel in mesnat vrat, široke persi, močna pleča, mesnato ledje, močne, krepke zadnje noge, na sprednjih nogah mora enmalo višji biti, kakor na zadnjih; v hoji mora biti lahak, gibčen. Navada je tam, da po več živinorejcov ima enega bika skupaj; kjer

pa to ni, ima gosposka za vsako sosesko ali občino lepega bika, h kteremu se vodijo krave. Kaj skerbno se izbirajo taki občinski biki, in kmalo spodrinejo kmetovavci sami tako živino, ki ni posebno dobra za pleme. Zato so v teh krajih celò postave dane za tacega bika, po katerih se mora vsak gospodar zvesto ravnati, in ker se jih zvesto deržé, imajo tudi lepo in dobro živino, da je kaj.

Gotovo bode mikalo naše umne živinorejce zvediti te postave, zato jim jih hočemo na znanje dati.

(Dalje sledí).

Priporočilo kislega korenja.

V zadnjem listu preteklega leta so želele „Novice“, da bi povedal kaj več od kislega korenja.

Korenje (Möhre, gelbe Rübe) se dá ravno tako napraviti, kakor kislá repa. Kislo korenje je ravno tako dobro, kakor kislá repa, in če je korenje belkaste barve, ne boš kuhanega celò nič razločil od kisle repe.

Mislím tedaj, da ga smem po vsi pravíci priporočati gospodarjem in gospodinjam. Zakaj dostikrat se narajma, da bolhe ali pa gosence kmetu repo tako poribajo, da mu je za ribanje celò nič ne ostane, korenja pa dovolj pridelá.

Ali ni v taci okolišinah boljše za domačo potrebo naribati korenja, kakor dnar za repo dajati, ki se lahko oberne za druge potrebe. Tudi se korenje na pol manj posede kot repa, ker ni tako vodeno, in po vsem tem ima korenje več redivne moči v sebi kot repa, kar že vsaka kmetica vé iz lastne skušnje.

Kar delo utiče, korenje skisati, je ravno takošno, kakoršno je pri repi. Osterže se, snažno opere, nariba in terdo natlači v posodo, po tim pa s kamnjem obloži, ali pa s prešo dobro vkup stisne ondi, kjer prešo ali stiskavnico namest kamnja imajo.

Popolnoma sem prepričan, da s tem priporočilom nisem ne besedice preveč rekel v hvalo kislega korenja, ki je zares dober namestnik kisle repe.

J. Pajk.

Čisti zrak u delavnicah.

Morebiti celò malokteri obertnik ali fabrikant misli: jeli je delavnica, u kterej delavci njegovi delajo ter njemu in sebi kruh služijo, dihanju ugodna ali ne, — jeli je zrak, ki ondi ga on in uni vživajo, čist ali pokvarjen, tedaj zdrav ali škodljiv? In vendar je ta reč sila važna.

Če se pomisli, da delavnice so večidel majhne in tesne, u ktere le malo svetlobe in še manj čistega zraka dohaja, — da u njih včasih po pet, deset in tudi več pomagavcev in učencev celi dan in še ponoči biva in dela, — da u njih okna in vrata, posebno pozimi, so vedno zaperte, — da

nečisti in škodljivi sopari po tacihi staniših se vedno nabirajo, — da sapnikov (zračnih duškov) skorej nikjer ni: če vse to se pomisli in še drugi škodljivi uplivi se pretehtajo, ki po takih prostorih zdravje podkopujejo, se bo lahko razumelo, da odgovornost obertniških in rokodelskih mojstrov je velika, ki jo imajo z ozirom na zdravje svojih delavcev.

Živa potreba je, temu pomagati, tedaj zrak u zapertih in z mnogo delavci napolnjenih delavnicah boljšati in čistiti. Kako bi se to dognalo, hočemo u sledečem nekoliko nasvetovati.

Da se delavci pokvarjenega zraka u delavnicah obvarjejo, je treba dvoje storiti. Pervo je braniti, da zraku po delavnici nič zdravju škodljivega se ne primeša; drugo je čistiti pokvarjeni zrak.

Kar pervo zadeva, je treba, da delavci, naj jih je malo ali veliko, se ne tlačijo u tak zapert kraj, ki nima toliko čistega zraka, kolikor ga je za dihanje potrebnega, in scer, ali ne za toliko ljudi, ki u njem dihaajo, ali ne za toliko časa, kolikor dolgo jih delo u tistem zapertem kraju zadržuje. Ker odrašen človek v vsaki minuti blizo 20 kubičnih pavcov, otrok pa polovico toliko zraka izdihuje, kateri ne samó za vzderžanje življenja ni dalje vgoden, temoč nekako strupen postane, ter sila škodje, če ga drugi zopet vdihajo: mora delavnica, u ktorej ima več ljudi dolgo časa bivati in delati, tako prostorna biti, da zraka u njej je več tisuč kubičnih čevljev. Z drugimi besedami: Bolj prostorna ko je delavnica, bolj čist ostane zrak u njej.

Razun dihanja delavcev u zapertih delavnicah je pa še več drugih uzrokov, ki zrak pokvariti zamorejo, in tudi zares pokvarjajo. Taki uzroki so prigode, kterih po delavnicah skorej nikolj ne manjka, namreč: sožiganje sveč, olja, derv al premoga, naj si bode za razsvetljenje, za kuhanje, za kurjavo itd. Kakor dihanje človeško, spriduje tudi sožiganje imenovanih stvari zaperti zrak u delavnicah, ker primeša mnogo drugih škodljivih drobcov pokvarjenimu zraku. Tudi ta uzrok zračne pokvare ni manj nevaren od pervega.

Temu se druží še tretji uzrok. Po ravností meri, po kteri z dihanjem in sožiganjem se zrak spriduje, odide tudi nar boljši obstojni del njegov — kislec. Zrak pa, kteremu kislica manjka, ni več ugoden za življenje. Če se pa vendar dihati mora, se kri človeška razkroji, čutnice oterpnejo in zdravje terpi škodo prej ali pozneje.

(Konec sledí.)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Zelene zimske rastline.

Zemlja pozimi se dá priličiti materi, ki je zgubila svoje nar cvetečiše in nadopolniše otroke. Samotna je sedaj in brez veselja, ki ji je nekđaj s tako mnogo-verstno miloto obličje kinčilo. Vendar pa ni popolnoma brez otrók. Semtertje se vidijo še nektere rastline, ki se branijo silovitosti zime. Tu in tam tudi pozimi kaže božje drevjice svoje žareče jagode, — svedrici razširjajo svoje prijetne kitke pod zelenim perjem, — zelen volčín se spenja v majnih germičkih po gojzdu, celó mah šotnega sveta odevajo mahovnice s

svojimi lepo zelenimi dolgimi štíblicami. Od brinja, bora, smreke, jelke, tise, ciprese mi ni treba posebno govoriti; saj je znano vsakemu, kako lepo se prileže bela snežena odeja vedno zelenemu listju. Beršlen prepleta še zid in se ne omaja, če tudi silni viharji bucé krog njega. Lavorika (Lorbeerbaum) razprostira svoje zelene veje, in hrani zelenjavo, ki jo je kinčala poleti. Pritlična zelenika (Buxbaum) molí tam pa tam svoje zelene vejice iz snega. Razun teh so še nektere rastline, ktore ohranijo svojo lepo podobo v nar merzlejših krajih in v nar ojtrestjših letnih časih.

Tudi popolnosti omikane pameti in poštenega serca so tako obstojne, kakor rastlinje, ki vedno zelení. Krasno pisana obleka, nad ktoro se čudi priprost človek, prihaja manj vredna vsako leto. Cveteča lica vsahnejo — in vsa unanja lepota dopade le en čas. Krepost pa ima lepoto, ki ne zvene nikdar in ktora

Kakor mlado drevo zelení,

Ktero bistri val napaje,

Ktero v sinji zrak verší —

Širi veje na vse kraje.

O svojem času sad rodí —

Zeleno vedno in košato —

Popotnik ga blagosloví,

Ko hlada pod njem išče.

Pri tem premišljevanju živo se spomnem poštenega starčika, ki je o zimi svojega življenja tistim rastlinam enak, ki zelené še v tem letnem času. Marsikteri vihar terpljenja je že stanovitno prestal, mnogo mnogo lepíh rečí je že vsahniti vidil. Med tistimi, ki so bili ž njim enakočasno na ta svet postavljeni, je lesam še ostal. Še se vidijo na njem častitljivi ostanki mladostne dobrovoljnosti. Čeravno je gubasto njegovo obličje in njegovo telo velo, ga kinčijo vendar kreposti, ki mu verlo namestujejo zgubo njegovih telesnih prednost. Še zelení v svojih otrocih; njegova modra glava, njegovo pošteno serce in obilne njegove skušnje so poznim vnukom izgled in krepcanje. Oj, da bi bila tudi zima mojega življenja enaka drevesu, ki ne vsahne v jeseni, ampak zelení, ko so občudovane poletne cvetlice že zdavnej položile glavice svoje v grob minljivosti!

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Pervi članek.

§. 3. Reke.

(Dalje.)

Tudi druge skoz Norikum tekoče reke so dobile svoja imena od bika — vola Živatovega. Živa je jezdil na biku Muri ¹⁾, in ta beseda še se je ohranila do današnjega dneva pri Slovencih; kranski Gorenci pravijo biku mur, murček, in štajerski Šavničarji kravi kamura. Brez dvombe je po tem imenu dobila reka Mura svoje poznamljenje. Drugi bik Živatov je bil Dharma, Dherma, od glagola dhar — daržati, halten, befestigen ²⁾. Iz glagola dhar je postalo slovensko drav, dran. Rimska postaja v Noriku in sicer perva od Celeje na cesti v Oglej se je velela Adrans ³⁾, (glasnik a so Rimljani radi predstavljali, primeri: Labe in Albis; dnašnji dan se ta kraj velí Trojana od tur — tor — ter — terkselj — tercelj, mlad volíček, ktore besedo so tudi Nemci prejeli od Slavenov. Trojana je nastalo po predstavljeni čerk kakor: vreteno in verteno od verteti, Trojana — Torjana ⁴⁾. Živa pa je tudi bil bog ognja (solnce) in dur — tur — tor — ter — ul — ol — il — vul — vol — vil

¹⁾ Wilson I. 267. Kollar Slav. Bohyňe str. 297. — ²⁾ Eichhoff 206. — ³⁾ Tab. Peutling. — ⁴⁾ ³⁾ Kako se reši zastavica poznamljenja mesta Ilion, ktore se je tudi Troja

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 18. januarja 1854.

List 5.

Kmetovavci pazite,

da vam žito in detelja ne bo gnjila pod snegom!

Ozimina je pod snegom, ki je na zmerzle tla padel, prav dobro shranjena. To je znano vsakemu kmetovavcu. Če je pa po južnem vremenu ali dežju sneg začel kopneti, po tem pa je zopet zmerznilo, se napravi terda snežena skorja čez in čez, in to je silno nevarno za žito in deteljo. Skoz tako terdo skorjo ne more zrak do zemlje, in ker zemeljna soparica pod snegom zadržana žitne in deteljne kalí pregreje, začnejo gnjiti pod to odejo.

V 9. listu lanskih „Novic“ je bilo to natanko popisano pod nadpisom „podučna povest za naše kmetovavce“ in priporočevano je bilo, naj se razruši ledena skorja, da soparica zemlje odduške dobi in zrak do ozimine more. Opravi se to, če ni preveč snega s konji, voli ali kravami, ki se po 5 ali 6 čevljev saksebi prepeljujejo po njivi, da razrušijo skorjo. Če je snega veliko, se mora skorja z drevesom preorati.

Letos je sneg padel na zmerzle tla; na prvič padenega je po več krajih deževalo in južno vreme nastopilo; sedaj je začelo spet zmerzovati in bo morebiti še huje zmerzovalo, — ozimina je tedaj tu in tam v nevarnosti gnjiti. Ti nevarnosti se pride lahko v okom, ako se stori, kar vam svetjemo. Da pa to tudi gotovo pomaga, ni treba več skušati, — je že do dobrega skušeno in poterjeno.

Kjer tedaj po kopnelem snegu se napravlja ledena skorja čez njivo, hajd! s konji, voli ali kravami po nji!

Ljudoljub.

Živinozdravilska skušnja.

(Govejo živino obvarovati kuge) priporoča nek poljsk kmetovavec česenj. Nekoliko kosčikov česnja razmučkanega se daje s kosčikom kruha ali s krompirjem vred vsaki dan zdravi živini na tešč. Velika česnjeva moč kugo zabraniti se je posebno očitno pokazala v nekem hlevu, kjer je 6 telic, ki so dobivale vsaki dan česnja, zdravih ostalo, vse krave pa, katerim se zavolj zopernega duha, ki ga mleko dobí po česnju, ni česenj dajal, so pocpale v ravno tistem hlevu. — Damo, kakor smo prejeli; porok pa nočemo biti, da je gotovo.

Živinoreja na Holandskem,

in kaj bi se smeli naši živinorejci učiti od nje.

(Dalje.)

Postave za plemenske bika so ojstre. Noben bik ni pripuščen za pleme, ako ni poterjen za to. Ne da bi smel kak kmetovavec po svoji glavi ravnati. Kdor pripuša bika nepoterjenega za pleme,

plača vsakokrat 3 gold. kazni; polovico tega dnarja prejme, kdor je zatožil tacega prestopnika, polovico pa prejmejo ubogi tistega kraja.

Občinski bik se vodi po vaséh okoli, in scer od mesca majnika do konca velicega serpana po vaséh, ki so mu predpisane, in prav počasi. Kadar pride do vasi, zatrobi z rogom, da zvejo vsi kmetje, da je tukaj. Kdor ga za svojo kravo vpotrebuje, plača pol goldinarja. Število krav je predpisano, čez katero se ne smé rabiti. Le popolnoma zdrave krave se smejo pripušati, in po teletu ne pred ko o 6 tednih. Tudi o tem se kaznuje vsak prestopek. Za presojo vsega tega, so v vsaki okolici zvedeni sosedni možje izvoljeni, kateri čujejo nad tem, in tudi nad tem, kako tisti živinorejec, kteremu je občinski bik izročén, ga glešta in oskerbuje. Poleti mora bik preskerbljen biti z dobro pašo, v hlevu pa scer z dobro klajo in lanénimi prešami; mora biti pridno snažen in pozimi v gorkem hlevu. Mesca listopada se pobira od vasčanov, kar je pri njih bik zaslužil.

Ako se posestnik občinskega bika pregreši zoper postavo na kakoršno koli vižo, plača pervikrat en goldinar, drugikrat 3 goldinarje v dnarnico ubozih, tretjikrat mu vzamejo živino.

To so pogloblitne postave za živinorejo na Holandskem. Kaj ne, če bi pri nas take postave imeli, kako bi kmetje naši godernjali in jezike brusili rekoč: „kaj, s svojo živino ne bom smel ravnati, kakor bi hotel? tega mi še manjka!“ Na Holandskem ne godernja in zabavlja nihče. Vsak previdi, da take ojstre postave so le samim živinorejcom v prid in dobiček, in vsak se radovoljno ravná po njih. Zato pa imajo tudi tako lepo in koristno (nucno) živino. Drugod ravnajo kmetje po svoji glavi, nobena postava jih ne veže, — zato pa imajo tudi po svoji glavi — slabo živino. Komur svetovati ni, mu tudi pomagati ni. (Dalje sledi).

Čisti zrak u delavnicah.

(Konec.)

Da se tedaj zrak u delavnicah ne pokvari, ali da se mu škodljive stvarice ne primešajo, naj se ravná takole:

1. Kadar se nova delavnica napravlja, naj se tako napravi, da prost čist zrak zamore va-njo.

2. Kjer se pa delavnica že ima, ki je čistemu zraku težko pristopna, naj se popravi in prepihu odprè. Kako se pa to napravi, bo vsak zveden mojster, kteremu se dá delavnica prezidati ali prenarediti, povedati vedel.

Bolj ko je delavnica prostemu zraku pristopna, manjši zamore biti nje prostor za toliko delavcov. Se vé da zavolj potrebne gorkote, in da ni preveč prepaha, se pa mora tudi skerbeti, da se naredí kakor je prav. Pervi pogoj zdravja, neoverano dihanje, je pa vendar s tem izpolnjen. Mraz brani dobra peč; prepihu, ki bi delavcom škodovati

utegnul, se pa v okom pride z napravo oduškov, ki znotranji zrak z vnanjim menjajo.

Kar drugo utiče, namreč pokvarjeni zrak vedno čistiti, omenimo tole:

Pokvarjeni zrak se nar boljše čisti, če se prosti čisti zrak u delavnico pripuša. To se godi po odpertinah, ki so zgorej na oknih napravljene. Ako je preprih presilen, naj se od znotrej zapreti dajo.

Omenjene odpertine pa morajo visoko nad okni napravljene biti, ker po dihanju in sožiganju pokvarjeni in zajedno sogreti zrak le kviško tiši, torej le po na kviškem napravljenih odpertinah oditi zamore. Takih odpertin mora pa po prostornosti delavnice več biti; vsaka mora tudi nar manj 5 palcov široka biti, če se hoče doseči, kar smo ravno svetovali.

Priporočajo še druge umetne naprave, zrak po zapertih krajih čistiti, kakor izpeljavo zraka pokvarjeniga skozi dimnik, vetreno peč itd. Opisovanje takih naprav bi pa prostemu bravcu ne pomagalo veliko, ker le zveden mojster zamore kaj takega izpeljati po potrebi kraja in raznih okoljsin. J. Š.

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Mnogoverstna koristnost ognja.

Oginj je prav za prav občno orodje vsih umetnost in vsih naših potreb.

In da bi človek ta za svoje ohranjenje neobhodno potreben živelj najdel v svojo vedno rabo povsod, ga je Stvarnik ne le v vodo in v zrak, temuč tudi v vse mastne, oljnate in mnoge druge reči djal in spravil. In koliki blagoslov je gorljiva snova, ki je je treba, da se oginj ohrani in dostojno redi! Brez nje bi nar važniši koristi pogrešali in nar večje neugodnosti terpeli. Kaj družega bi bil brez ognja veči del našega časa pozimi, ko neprenesljiva tema? O sončnem zahodu bi prenehale nar prijetniše opravila, ki nam jih svetloba napredovati pomaga. Treba bi nam bilo v miru sedeti ali s strahom in nevarnostjo po temi tapati. Mislite si, bratje moji, kako žalostna bi bila naša osoda, ako bi v dolzih zimskih večerih ne vživali veselja druževnosti, ne domá brati, pisati ali delati ne mogli. Kako netečna in celo nezdrava bi bila večidel hrana, ki jo zemlja rodi, ako bi se pri ognju saj nekoliko ne prekuhala, omečila in pripravila.

In od kod bi druge potrebe in vgodnosti življenja dobivali, ako bi nam jih rokodelci in umetniki s pomočjo ognja napraviti ne mogli? Brez ognja bi ne bili v stanu svojih oblačil tako mnogoverstno barvati, rud ne topiti, mečiti in čistiti, peska ne v steklo spremenjati, iz kamnja ne apna napravljati, in gline ne žgati za mnogoverstno posodo in napravo. In tisti podzemeljski oginj, ki dela vrelce, iz katerih izvira zdravilna voda toplíc, koliko tisuč in tisuč bolezin je že pregnal! Cela narava z vsim svojim bogastvom bi nam bila brez ognja večidel nekoristna in brez milote.

Pa ostanimo le pri dobroti, ki jo ta čas ognju zahvaliti imamo. Kolikošna okrepčava nam je sedaj, ko nas po ognju sogreta izba sile premerljivo merzlega zraka varuje! Ko bi nam gorkota ognja ne dajala nekakšne delavnosti in nas ne okrepčevala, bi bili prisiljeni, zimo preživiti v nar hujšem mrazu brez dela ali saj z neprijetnimi občutlji. Koliko bi terpeli starčki in po boleznih oslavljeni, ko bi v svojem suhem telesu dobrotljive gorkote ognja ne občutili! Kako žalosten bi

bil stan doživčikov in mladih otrok, ko bi jih gorkota ne krepčala in ne jačila! O vi reveži, kterim se vsi udje mraza tresajo, kako radi bi dali iz svojega pičlega zaklada nekoliko grizljejev kruha, da bi si derv pripravili — iz serca vas pomilujem. Vaše nadloge mi stavlajo pred oči novo stran moje sreče, ktere nisim še po nje vrednosti cenil, in me dolžnosti še silniše opominjate, da naj svojega nebeskega očeta tudi za gorkoto ognja zahvalujem.

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Pervi članek.

(Dalje.)

§. 4. Poedini noriški rodovi.

Poedini rodovi Norika so bili Noričani ¹⁾, ktere Ptolomej kraj Noreje postavlja, in Tauriščani ²⁾, ktere pa Strabon ³⁾ samo za posebno pleme Noričanov ima, in tudi Plini jih ni razložil na tanko, ker pravi: „quondam Taurisci, nunc Norici appellati“, nekdej so se Tauriščani zvali, zdaj Noričani. Mi bomo obsirniše od njih v zgodovinskem pregledu govorili. Tudi celtiški Boji se štejejo med stanovnike Norika ⁴⁾.

Razun teh večjih je mnogo manjih rodicev stanovalo v Noriku, kakor Sevaces, kteri po mojem so bili prebivavci kraj Save — Savci — Posavci; nekteri jih iščejo v okolici turoljskega mesta Švac ⁵⁾. Dalje Alauni ⁶⁾, kterih ime vsi pisatelji izpeljujejo od celtiške besede halen, sol, Salz; ali vendar tudi slovenski jezik ima prav čedno koreniko in ta je hal, lužiški hol, gol, Heide, halda, Bergfutter, Viehfutter, torej Alauni = Holani, Goljani. Glasnik h se pri planincarjih Slovincih še dan današnji na početku redko čuje, na primer: *itro* namesto *hitro*, *očem* namesto *kočem*, *o = a ača* namest *oča*, *gara* namesto *gora*. Zna tudi biti, da koren tega imena je iskati v sanskritski besedi *halin* ⁷⁾, kar pomeni kopač, in tako bi si razjasnili lastne imena Capatius (kapač) na rimsko-slovenskih kamnih, in to ime bi torej bilo rodoslovno, kakor je ime Paneus, Panamus, Cupitius, Cupitianus, Cupitus, Cupetinus. Vendar ne branim terdoglavno slovenskosti tega v Noriku prebivavšega roda, ker iz točnih virov vem, da so se iz Galie preselivši Celti v severno-zapadnem Noriku naselili ⁸⁾.

Razun teh rodov so še v Noriku stanovali Ambisonti ⁹⁾. Schönleben jih stavlja kraj koroške reke Lissar, drugi kraj Igote. Imenujejo se tudi Ambicilli, nekteri so jih iskali kraj reke Sile (Gail), ali na rimskih popotnih tablah najdemo Silane, kteri so preje Silavci, kakor pa Ambicilli, ktere jaz kraj reke Ziller na Turoljskem iščem.

Razun teh še so stanovali v Noriku Ambidravi ¹⁰⁾ — Pozdravljeni kraj koroške Drave, Serreti in Serapili naj berže kraj štajerske Drave.

(Dalje sledi.)

¹⁾ Ptolomej II. 14. — ²⁾ Plin. III. 24. 27. — ³⁾ Strabon IV. 206. — ⁴⁾ Plini III. 24. 27. — ⁵⁾ Tudi Schönleben je Sevaces kraj Save postavil. — ⁶⁾ Ptolomej II. — ⁷⁾ Eichhoff 139. — ⁸⁾ Med te celtobojške plemena štejem Byruste prebivavce na Turoljskem v okolici rečice Rienz z glavnim mestom Litamum. Lithan, lethan se veli v celtiškem jeziku širok, latus. (Dr. Zeus Gram. Celt. str. 15. 82. 100.) Riguske, ktere Muhar kraj Juna postavlja, z glavnim mestom Bedajom, in Suanetes z mestoma Laciicum in Tergolape (glej Muhar Tab. Nor. Rom.) — ⁹⁾ Muhar Tab. Noric. Rom. — ¹⁰⁾ Dr. Zeus v svoji celtiški slovnici (str. 75.) se trudi besedo Ambi razlagati im, imm, imme, circa, okoli in skoz, imbed, copia, ops; vendar nam korenike od Drave ne pové. Po naših mislih ni ambi nič družega kakor gerško *αμβι* circa. Ambidravi, tedaj okoli